

Szikra János

TÁVIRAT A TÚLVILÁGRA

Látlak a Szeged expresszen hetvenkilenc
őszén, elsőévesek vagyunk, konzultáció,
bakaruhában ülök, fél év még leszerelésig,
kihúzod a tolóajtót, látom, menjek közéték,
invitálsz, ti is a Juhász Gyulára, a másik
vagonban Zsóka, Eszter és Zsuzsa, utóbbi
már viszi a márkás szappanokat Vidátsnének,
a tanulmányi osztály előadójának, négy
évre helyet foglalok köztetek, örökre
helyet foglaltok bennem azon a reggeli
vonaton –

Három év után Eszterrel együtt látlak
Grezsa professzor úr irodalom szigorlatán,
hármunk nevében vizsgázom Adyból, némán
asszisztáltok, kitámolyogtok ti is, nyakamba
borultok, látom, abban a félévben az volt az utolsó
vizsga, irány Makó, Gyuriék piackocsmája,
zsidó enteriőrje, sábeszdekli és húsleves, édes
és karcos, citromíz unicum-zuhatag torkomon
már a piacon is, na és az Espersit-ház..., amint
a sötéten kavargó udvari kútba szédülök
szinkronban Eszterrel, szerelmesen –

Agancsok s más vadállat-trófeák közt látlak
egy évvel később este a makói vadászház termében,
látlak, vége a fősulinak, nem iszunk több felest
vizsgák előtt a sarkon a Béke-tanszéken Zsuzsával,
nem rúg ki többé egyszerre kettőnket Keczer
pszichológiából, aki vénen a karikásostorok
szakértőjévé vált, búcsú és bankett-ivászat, kicsit
belezügsz Zsókába, a szarvasi Zsuzsa nem ölel meg

az elcserélt padlásszobában sem, Eszter már kicsit
sincs velem, férjétől vár babát, Zsuzsa bizonyos
őserő borzongó vonzásába téved, tőlem mondd
a *fekete dobozt*, látom és hallom: OTTHON LESZÜNK,
MIRE AZ ELSŐ HÓ LEHULL..., jutalmul Ottó fölkiált:
tiéd a kalapom, s teátrálisan fejembe nyomja korábban
tőlem megtagadott, sötétzöld kempingkalapját –

Fölemeled a mutatóujjad Velencén, a Füge-
magozó ivóbódéjánál látlak, olvasótábori
vetélkedő, fölemeled, szárazok vagyunk már
nagyon, én is egy deci barackot döntenék
magamba, de az esti túróstészta tiltakozik
ellene, öklendezem, nem kiköpni, figyelmeztetsz
a létparancsra, örökre látom fölemelt
mutatóujjad s kissé cinikus mosolyod, soha
nem kiköpni, Janikám –

Látlak az óvónőképző főiskolán Szarvason,
Z. Zsuzsa hívására a földeáki képiró, Németh Gyula
állítja ki rajzait, P. Györgyi bevezetőjét követve
szavalod két-három versemet, látlak, köztük
a *közép-európai nyár* címezetűt, tudod,
amihez Gyula rajzolta azt a bazi nagy szénrajzot,
amelyen patát viselek unikornisként, mert
Gyulától rendeltem egy szarvat is a homlokomra,
amikor fölskiccelt munkaidőben a Sádt-művek
kezelésében korhadó kolesz egyik nevelőtanári
irodájában növendék-reggeliztetés után, aztán
ugyanaz évben szélesebb nyilvánosság vonzott
magához az Írószövetségben –

Látlak hát itt is, már megint október, Novák Bélával
közös est, rendezte Turcsány Péter, állsz a, látlak
az ajtóban, nagyon látlak azóta is, vágni lehet
a füstöt, megint a *fekete doboz*, és a *fehér ing*
ügynöke, ott aszalódik a cigarettaködben Lacza

Márta, Dékány Ágoston, Lezsák, Agócs Sanyi, Kázmér és a két várandós feleség: Edit és R. Zsuzsa, kollégák, barátok, családtagok, apám menekülne a dohányfüst elől, pedig korábban szívta vagy fél évszázadig az 5 éves tervet s más dohányipari remekműveket, de te csak mondd, hinted bőven a gyér ígét, s amikor páran azt hiszik: szabadulhatnak végre, a vers szavaival kiáltasz ki rájuk: nincs vége, erre többen csüggedten visszarogynak a bőrfotelokba, G. Bandi is ott van, s talán Emőke, Gyula, Kálmán Marival, Györgyi még külön utakon, G. Laci, O. Péter a camera obscurával, Péter Karcsi ujján villan az aranypecsét, Éva neje néha leinti, na és a hórihorgas Bárány-fivérek, Pista és Béla az étteremnek titulált büfében állva kóstolgatják a whiskyt, utóbbi egyenest Amerikából –

Mesélted, mesédben látlak, hajtasz egy endékás lányra, valószínűleg szőke, hazakíséred, nem mehetsz föl hozzá, búcsúfélóra egy tizemeletes tövében, egyre szenvedélyesebb a lamúr, smároltok, élesen látom, bár akkor és ott még nem láthattalak, nekidöntöd a falnak, pontosabban a csengőgomb-erdőnek, csókol a lédi, aki tán Hédi, a kaputelefon teljes klaviatúrája, fölvisít a szocialista tábor jelzőrendszere egyszerre ezer, tízezer lakásban, tízezer honecker, tízezer husák, gomulka, kádár, csau vagy brezsnyev szakítja rátok az ablakot és üvölt eszeveszetten a Stasi-árnyas, lopakodó keletnémet ködben –

Talán az írószövetségi est után körmöltem neked a sorokat: *Várhalmi Andrásnak, a dicséretre méltó férfiakról*, sokáig titkoltad, ki tudja, miért, Éva előtt, még a Ciklámen utcában éltetek a világváros peremén, meg a két kislány, Eszter és Ali, ugyanitt látlak kilencszáznyolcvanöt

szilveszterén, képiró Gyulát is hívom Erzsivel,
népes társaság vidámkodik, eszetlenkedik az új
házban, percek alatt összeveszek Kázmérral Csoóri
meg az erdélyiek miatt, nőüldözés a hóban, hóüldözés
a nőben, táplálok a jónépet, látom, virslifalás hanyatt
a padlón pajzán pezsgődurrogásban, aztán hajnalig
heverek egy kabáthalmon részegen –

Látlak a Taurus gumigyár munkásszállásán
kilencszáznyolcvannégy körül, mint népművelő
a Taurusban a vidéki proletárifjúság mindenese vagy:
kérvény, önéletrajz, fellebbezés, filmvetítés, TIT-előadás,
levélírás, válasz, komendálás, szexuális fölvilágosítás,
gyámügy, bíróság, érdekvédelem, város- és közlekedés-
ismeret, ezernyi fontos szírszar, alaposan a nyakadba
vetted a Kádár-medence végnapjaiban a munkásosztály
minden gyér örömét és gyalázatát, ezért választottad
mint megoldást tudatosan a nagybetűs NÉPMŰVELEST,
nincs pénzem, fotószakkört vezetek a szállón pár hétig
a Keletinél, a szakkör egyetlen főből áll, van ott
egy szőke kislány, őt kerülgeted az előadás előtt,
mert persze a mozigépész is te vagy, kerülgeted, míg
túlló a célon és ultimátumot ad: vagy én, vagy a családod,
mondja, ugyan már, mit képzelsz ez a kis fruska, mondd
vetítés közben, valami western, nekem, és szinte látom,
amint a duzzogó, formás kis borzást végképp faképnél
hagyod –

Azt hiszem, akkor még nincs autód, HÉV, metró,
vonat, busz dübörög, zakatol, cammog Alcsútdobozra
délután, családi turné 'nyolcvanöt-nyolcvanhat körül,
este diákat vetitek akkor még összesen négy csemeténknek,
látlak, látom: te mondd a mesét a képek alá, másnap
szentárolót építünk alap nélkül a pusztta földre szemmérték
alapján, valami tető is kerül rá, sörözünk, verseket idézünk,
röhögünk, kószálunk az ősi parkban a timpanon előtt,
a blokkféglából tákolt szénkalyiba aztán pár hónap múlva

dicsőségesen összedől, tégláit zsigulival átköltözteti a szomszéd faluba egy pedagógiai újságíró, Antóniaférje Lajos, és egy hivatásos tűzoltókészülék-ellenőr, Mártaférje János –

De ’nyolcvanhatban már a bácsalmási könyvtárban is látlak, városavatás, a Ciklámen utcából indulunk este, Józsefvárosi pu., Kiskunhalas, várakozás éjszaka közepén a világhiányos semmire, hajnalban Bácsalmás célállomás, anyám barátnője, Szomolányi Gizi néni még alszik a Juhász Gyula utcai meggyfák hűvösében, zörgetünk, dörömbölünk, ám Gizi néni még nagyon alszik, irány a legközelebbi presszó az Árpád mozgó, miszerint mozi mellett, mert téged már mindenórássá torzít az ősi szükség, berontasz az örökkön rideg mellékhelyiségbe, kisvártatva mellém szelidülsz a tenyéryni asztalkához, és így oldod föl szívszorító feszültséged: Janikám, csodálatos hely ez a Bácsalmás, aztán Gizi néni már nem alszik, kaput, ajtót és lelket nyit, és szendvicsei mellé kiönti magából egy háború előtti erdélyi költő minden keserűségét –

Valaki Ágotával látlak Tódoréknál a fehérvári Palotai úton, nekem hozod a nőt Pestről, szavad szerint jó csaj és pajkosságra kapható, ám nem az esetem, kiderül, gyanúsán lapos agykoponyája miatt, ő is tőlem mond verset, látom, valami pincében vagyunk Fehérvár belvárosában, később a szesz is szerepet kap, a nő leékszerezi magát és egy hintaszékből prédikál, Takács Imre is az esten fürkészi a népet, és egy szipus gyerek, aki engem is szipusnak, zacskós technokolfogyasztónak vél, egyéb, Tódortól megszokott, anarchoid mutatóványok, amiket akkor még élveztem, imponált még a lazasága, aztán hajnalban elvonatoztatok, de Ágota hátrahagyta becses bizsujait vagy ékszereit, és ebből is újabb kalamajka támadt –

Ezerkilencszázyolcvannyolc novemberében a gödöllői művház színpadán látlak, kivételesen nem verssel szerepelsz, a Magyar Demokrata Fórum egyik megyei tagtoborzóján számolsz be a budakalászi emdéef addigi tetteiről, akkorra ott már okosan szervezed a lázadást, váratlan örömként betoppansz hozzánk a városba, ugyanígy Vojnits Imre költő-unokabátyám, aki a heraldikáról beszél, ó, mi minden szóba került azokban a hősi, mámoros hónapokban, nem kavarodott még föl a történet során rendre föl kavarodó szemét, még jöttek a jobbak, jött a battai finomító tétova mérnöke, két év múlva a kormányfő államtitkára, egyelőre tart a kirúgástól, jött a százötven éve kivégzett aradi hős szadai utóda, később faluvezető, majd a higgadtnak mondott gyarapodás évtizedeiben országgyűlési képviselő, és te a gödöllői színpad deszkáin több tucat más közt fehér ingben, látom, lendületesen szítod a lázadást, ó, dehogyan szítod a dehogyan dehogyan lázadást, csak folytatod a késhegyig szikrázó vitát, a párbeszédet, amely elindult az utazó vén diákok (Zsuzsa, Zsóka, Eszter, te, én) között, pontosan kilenc éve a szegedi vonaton –

Roszik Gáborral látlak aztán Budakalászon, az ottani erősen ellenzéki körrel karöltve szervezed a jövőt, Gábor már képviselő, előbb az időközben megnyeri, üres tenyerem fészkéből röppent föl ő is Gödöllőn a mozgalom harmatos hajnalán, faggatjátok újdonsült tapasztalatairól, látom a faggatók élén, vitavezető, arcodat, Kulin Ferenc, a Mozgó Világ hajdani főnöke (az emdéef-vezetés része most, kalászi falubelid) indulás előtt figyelmezteti Roszikot: nehogy ellene szóljon, nem szól ellene, R. G. illendően viselkedik, aztán autón visszavisz a hatodik kerületi Ó utcáig, ahol akkor a Fórum tűzfészke volt, még dolga van ott –

Kilencvennégyben már szabadság vagyon és vagyon pár évig valódi Duna Televízió, mert lassan-lassan elsilányul,

látlak, kalauzolsz faludban Sebő bácsihoz, a vén svábhoz,
hogy valljon nekem meg a kamerának hányatott sorsáról,
a kárpótlásról, a kalászi svábok elüldözéséről, látom:
veszettül ugató kutyáját csitítod, a stáb nem mer
az udvarba lépni, aztán Sebő bácsit nem sikerül
képernyőre varázsolni, s én is más vizek élővilágát
gazdagítom egy tévészerkesztő és egy későbbi nagykövet
jóvoltából, nem a Dunáét –

Pesterzsébeten megyünk a Csilibé Anikóval, talán
kilencvennyolcat írunk, a büfében adsz találkát,
a Csiliben vagy már pár éve igazgató, innen sétálunk
át a galériába Rátkay Endre hatalmas oltáraihoz, nem
csak V. A.-ba, Rátkayba is szinte szerelmes vagyok,
megmutatnám Anikónak, s most együtt látlak kettőtöket
az Arany oltár ezer ikonja előtt (véletlenül a te nevedet is
a V. A. monogram rejti), látom sziluettet a késő délutáni
galériefényben, emlékeimben mindig fehér ingben látlak,
állsz az ikonoknál mint tárlatvezető, és beszélsz, beszélsz,
beszélsz –

A bácsalmási ikonosztáz könyvbemutatóját sorsszerűen
szintén a Csiliben szervezted meg a kiadó felesége, Gí
társaságában, kétezer-tizenkettő december, a műsorba
meghívod a szintén csodálatosezabácsalmási Orosz Zoltán
harmonikaművészt, látlak: mondod a, szavalod a hozzád
nőtt verset, *közép-európai nyár*, állsz a színpadon,
és mondod szívemből, hogy *bors csavarja fíntorba
a szeplős kis cseh orrokat*, meg hogy *eltévedt magában
ödöng a kerületi patkolókovács*, Zoltán meg együtt
lélegzik a tangóharmonika vászontüdejével, akkor
már megvan András, a harmadik gyerek, ám az első fiú,
nem beszélsz róla, de büszke vagy, látom, az est végén
összeforrva állsz új pároddal a kijáratnál, mennétek
haza –

Utoljára kétezer-húsz szeptemberében beszéltem veled, fiaddal utaztál hazafelé, lakcímed firtattam, könyvet akartam küldeni, hangom hallatán egykori szavaim jutottak eszedbe: EKKORA MÉG SOSE VOLT, ÓRIÁSI MA A HOLD, s tőlem száz kilométerre nagyokat nyerítettél az autóban, de mikor vizsgák előtt Zété költőt idézve nemegyszer így zaklattalak: tudod-e, mi a hányás, nem, mondtad, fordított evés, válaszoltam én, elmész a francba, és visszasüllyedtél jegyzeteidbe, aztán te mentél el két éve, és már nagyon nem látlak, s most én mondom, amit te már nem mondhatsz el soha, mert nincs mivel elmondani, szép szavak művésze, hangod, nyelved, fogad, ajkad sincs már – FRÁSZT LESZÜNK MI OTTHON, BANDIKÁM.

*Vadhajtás I.
(fa, csont, epoxy gyanta)*